

*Ленков Р.В.,
магістр,
Нагаєва С.П.,
к.геогр.н., доцент кафедри екології та охорони довкілля
Одеський державний екологічний університет*

ВПЛИВ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ЯВОРІВСЬКИЙ» ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Територія Львівської області відома, як одна з найкращих в Україні місць рекреації та туризму. В межах області понад 400 територій і об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема Державний природний заповідник «Розточчя», 33 заказники, ботанічний сад Львівського університету, 240 пам'яток природи, 55 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 61 заповідне урочище.

Національний природний парк «Яворівський» створений у 1998 р. на базі однойменного природного ландшафтного парку та прилеглих територій Старичівського та Магерівського військових лісгоспів та займає площу 7078,6 га. Парк розташований на території Українського Розточчя на Головному Європейському вододілі між басейнами Чорного і Балтійського морів. Частна Українського Розточчя — вузьке гірське пасмо завдовжки 75 км. Ці терени мають риси трьох географічних регіонів — Карпат, Полісся та Поділля. Найбільшим водотоком є річка Верещиця (притока Дністра).

Метою створення парку є збереження, вивчення, раціональне використання та відтворення типових і унікальних лісостепових ландшафтів та інших природних комплексів у межах Головного Європейського вододілу, які мають важливе природоохоронне, естетичне та рекреаційне значення.

Рельєф парку, завдяки географічному розташуванню різноманітний та своєрідний. Найвищою горою є безіменна висота — 403,6 м поблизу села Млинки. Цікавими, як для туристів, так і для науковців є горби-останці з масивними вапняками та пісковиками. На цій території також є невеликі карстові печери.

Флора парку представлена приблизно 700 видами судинних рослин. З них 18 видів занесені до Червоної книги України, а також тут зростає понад 200 видів лікарських рослин.

На території парку діють такі рекреаційні зони: «Верещиця» - площа 17,6 га. Територія облаштована та пристосована для довготривалого відпочинку, облаштовано зону відпочинковими навісами (31 шт.). Побудовано 2 рекреаційні водойми, збудовано 5-ть літніх відпочинкових будиночки. Функціонує пляж, побудовано причали та містки для спортивно-любительської риболовлі. Регулярно проводиться зариблення рекреаційних водойм; «Лелехівка» - площа 2,5 га. Відпочинкова зона облаштована літніми навісами (15 шт.), мангалами, малими архітектурними формами; «Козулька» - площа 6,6 га. Територія цієї відпочинкової зони розташована в Пн. частині парку, поблизу Крехівського монастиря. Облаштована відпочинковими навісами (10 шт.), мангалами, малими архітектурними формами. Підготовлені водойми для купання та спортивно-любительської риболовлі. «Осуля Розточчя» - площа 2,4 га. Тут в загінному утриманні перебувають нащадки дикого коня тарпана – коники польські (8-м осіб). Розвивається кінний туризм, для чого промаркований кінний маршрут. Є 3 відпочинкові навіси, відпочинковий будинок.

Рекреаційні зони «Верещиця», «Лелехівка», «Козулька», у літній період популярні в основному з-за наявності водних ресурсів. Мальовничі ставки, прогріта вода і наявна туристична інфраструктура приваблює публіку. Проте велика кількість відпочиваючих спричиняє шумове забруднення, цвітіння води, нищення рослинного покриву, порушення режиму життя птахів і тварин.

Для захисту водних рекреаційних об'єктів повинен бути налагоджений моніторинг якості води шляхом здійснення заборів води кілька разів на день з проведенням лабораторного аналізу. Кожна водойма повинна мати погоджений паспорт пляжу та відповідної якості води. Дотримуватися нормування рекреаційного навантаження на зону із визначеною кількістю відпочиваючих на одиницю площі. Рекреаційним навантаженням для озерного природного комплексу в літній період часу повинно становити 115 осіб на км², в такому випадку відпочинок буде комфортним і безпечним для довкілля. Рекреаційні об'єкти парку відвідує в середньому біля 3 тис. рекреантів.

Постійне проходження одним маршрутом, навіть не чисельних груп рекреантів, збільшує рекреаційне навантаження на лісовий ґрунтовий покрив, що в свою чергу змінює його показники вологості, пористості, густини твердої фази і веде до деградації рослинного покриву. Зокрема це негативне явище проявляється в рекреаційній зоні «Верещиця».

Для захисту лісових рекреаційних систем слід зробити чітко продуманий, привабливий маршрут, на якому встановлюються вказівники, сучасна агітація. Облаштовано оглядові майданчики, місця перепочинку, місця укриття від негоди і сміттєві урни. Працівниками рекреаційних зон треба систематично прибиратися захаращеність маршрутних стежок, нагляд за чистотою зон відпочинку, при потребі підсівання деградованого трав'яного покриву в місцях інтенсивного відпочинку.